

Handläggare
Anna Rygård
Telefon: 08-508 319 73**Till**
Kulturnämnden
2018-11-13

Färdplan för ett Stockholm för alla. Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden beslutar:

1. Kulturnämnden godkänner och överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Robert Olsson
KulturdirektörPatrik Liljegren
Biträdande kulturdirektör

Sammanfattning

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har tagit fram ett förslag på en *Färdplan för ett Stockholm för alla*. Syftet är att fokusera resurser och skapa en mobilisering för att uppnå en socialt hållbar utveckling.

Kulturförvaltningen anser att arbetet inom Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm är mycket värdefullt. En färdplan för att konkretisera arbetet är bra och kulturförvaltningen stödjer den ambitionen. Färdplanen bör kompletteras för att tydliggöra hur kultur och konst är en del av arbetet för en ökad social hållbarhet. Språk, läsning och eget skapande är grundläggande i en sammanhållen stad. För att ge det viktiga fortsatta arbetet med social hållbarhet fortsatt kraft ser kulturförvaltningen två huvudfrågor: 1. Samverkan inom staden, med tydliga roller och ansvar och 2. Kulturkompetens i stadens planprocesser. Det kommande arbetet med kulturfrågor inom Socialt värdeskapande analys (SVA) är ett område som bör inkluderas i genomförandet.

Underlag för beslut

Remiss av *Färdplan för ett Stockholm för alla* – en rapport från kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, utsänt av kommunstyrelsen den 10 juli 2018. Till remissen hör ett godkänt tjänsteutlåtande KS 2018/911. Remisstid till 30 november 2018.

UTLÅTANDE

Remissen

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har tagit fram ett förslag på en *Färdplan för ett Stockholm för alla*. Syftet är att fokusera resurser för att uppnå en socialt hållbar utveckling. I färdplanen identifieras strategier för att mobilisera stadens nämnder och bolagsstyrelser kring åtgärder som stärker en socialt hållbar utveckling. Färdplanen syftar också till att göra det tydligt för externa aktörer hur staden ser på utmaningarna i arbetet för ökad social hållbarhet. Det tjänsteutlåtande som finns med i ärendet innehåller dels beslutspunkter för genomförandet av färdplanen men även resonemang kring prioriterade etappmål.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kulturförvaltningens kulturstrategiska stab, i samverkan med stadsbiblioteket och kulturskolan.

Bakgrund

Kulturförvaltningen har sedan 2015 varit särskilt aktiv när det gäller arbetet med social hållbarhet och konkret i flera av de rapporter och forskarrapporter som Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har tagit fram.

Även genom kulturförvaltningens arbete med att bistå stadsdelsförvaltningarnas viktiga arbete med lokal utveckling, genom de lokala utvecklingsprogrammen, har nya arbetssätt och ny kunskap vunnits. Arbetet har skapat en ökad medvetenhet och lett till nya prioriteringar.

Kulturnämnden besvarade den 4 april 2017 en remiss av Lägesrapport av hållbarhetskommissionens arbete (dnr. 1.1/151/2017). I svaret framhölls hur den sociala investeringsprincipen har relevans inom kulturområdet, exempelvis för verksamheter som bibliotek, kulturskola och museer.

Kultur och social hållbarhet

Sambanden mellan kulturverksamheter och stadens möjligheter att motverka skillnader mellan individer och platser i Stockholm är starka. Social hållbarhet kan handla om tillgången till professionell kultur med hög konstnärlig kvalitet i hela staden, möjligheterna till eget skapande och den utveckling som platser och individer får genom en närhet till kultur och konst. Tabellen nedan synliggör sambanden mellan kulturverksamhet och social hållbarhet genom att utgå från slutsatserna i rapporten *Skillnader-*

nas Stockholm och peka på den kulturpolitiska relevansen (se även kulturförvaltningens remissvar dnr 1.1/2710/2015).

<i>Skillnadernas Stockholm</i>	<i>Kulturpolitisk relevans</i>
Trångboddhet skapar behov av mötesplatser och lugna vrår.	Bibliotek och andra kulturlokaler är trygga mötesplatser.
Den fysiska miljöns utformning kan stärka det sociala kapitalet, öka trygghet och främja möten mellan grupper i samhället.	Kulturen är en viktig dimension i stadsplaneringen. Vi behöver bygga en stad ur ett helhetsperspektiv, inte bara bostäder. Detta är en bärande del i stadens nya Översiktsplan.
Nyanlända barn med lågutbildade föräldrar har de största svårigheterna i skolan.	Bibliotek erbjuder kunskap, läxhjälp och lugn studiemiljö. Kulturskola, El Sistema och studieförbund driver barnverksamhet, föräldrautbildning, språkcaféer, eget skapande etc.
Den allt mer segregerade staden gör att människor av olika etnicitet inte möts.	Staden behöver inkluderande kultur- och mötesplatser som t.ex. samlingslokaler, studiecirklar, bibliotek, evenemang och museer.
Fattigdom är ett hinder för att delta i avgiftsbelagda verksamheter.	Avgiftssättning och kommunikation i kulturförvaltningens verksamheter. Ett brett och differentierat utbud behövs för att göra kulturen tillgänglig för alla.
Sociala, ekonomiska och kulturella förutsättningar kan begränsa deltagandet i kultur- och idrottsaktiviteter.	Bättre kunskap om målgruppernas behov, målgruppsanpassat utbud och förbättrad marknadsföring.
Välbefinnande definieras i rapporten som summan av samhörighet, trygghet och självförverkligande.	Bibliotek, kulturskola och studieförbund är trygga arenor för möten, bildning och eget skapande.
Ökad otrygghet i socioekonomiskt utsatta stadsdelar.	Bibliotek och offentligt stöttade samlingslokaler är jämt spridda över staden och utgör några av de tryggaste platserna i stadsrummet.

Kommissionens arbete och färdplanen

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har publicerat en stor mängd rapporter och forskarrapporter inom sina fyra områden: *Uppväxt och utbildning*, *Arbete och försörjning*, *Boende och stadsmiljö* samt *Demokrati och trygghet*. Kulturförvaltningen har medverkat aktivt inom *Uppväxt och utbildning*

samt *Boende och stadsmiljö* och dessutom följt arbetet inom de andra områdena.

Uppväxt och utbildning

I arbetet med målområdet *Uppväxt och utbildning* har kulturförvaltningen medverkat i rapporten *Jämlig fritid, bättre framtid – Om unga stockholmares fritidsvillkor*. Rapporten visar tydligt vilken viktig roll fritidsaktiviteter kan spela i barn och ungas liv och hur de kan bidra till en positiv hälsoutveckling, identitetsutveckling, självkänsla och problemlösningsförmåga. Rapporten visar samtidigt på stora skillnader i nyttjande av det offentligt subventionerade fritidsutbudet. Rapporten visar att barn och unga från socioekonomiskt svaga områden, äldre barn samt pojkar är de grupper som kulturförvaltningen behöver arbeta särskilt aktivt för att nå.

Följande rekommendationer identifieras i kommissionens rapport och ingår i förvaltningens strategiska arbete:

- Säkerställ kvalitet och likvärdighet i öppna verksamheter,
- Tillhandahåll ett bredare fritidsutbud för att nå fler unga,
- Öka fritidsutbudets tillgänglighet för underrepresenterade grupper,
- Utveckla styrning och uppföljning för att främja en meningsfull fritid för alla.

I färdplanen pekar avsnittet om *Uppväxt och utbildning* i stor utsträckning på skolan och förskolans uppdrag. Sex vägval är prioriterade strategier:

- I. Prioritera tidiga och förebyggande insatser till utsatta barn och deras familjer,
- II. Öka deltagandet och stärk likvärdigheten i förskolan,
- III. Minska skolsegregationen genom att främja en socialt blandad elevsammansättning,
- IV. Förebygg skolmisslyckanden och öka likvärdigheten mellan skolor,
- V. Utveckla det kollegiala lärandet och ledarskapet vid stadens skolor,
- VI. Tillhandahåll ett bredare och mer tillgängligt fritidsutbud för att nå fler unga.

Det sjätte vägvalet handlar om behovet av ett breddat och mer tillgängligt fritidsutbud för att nå fler unga. Här tydliggörs behovet av styrning och samordning av fritidsfrågor som går över förvaltningsgränserna samt vikten av att introducera möjligheterna till en aktiv fritid i anslutning till skoldagens slut.

Kulturförvaltningen ser stora vinster med förvaltningsövergripande, gemensamma uppdrag. Erfarenheterna från till exempel Kulan (en mötesplats mellan pedagoger och kulturaktörer som även erbjuder en subvention av kulturupplevelser) visar att goda resultat har uppnåtts tack vare samverkan mellan kulturförvaltningen, utbildningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningar. Kulturförvaltningen ser också tydligt att pojkar, elever på grundskola och gymnasieskola samt barn och ungdomar i socioekonomiskt svaga områden är grupper som behöver nås i större utsträckning.

Boende och stadsmiljö

När det gäller kommissionens målområde *Boende och stadsmiljö* har kulturförvaltningen medverkat i rapporten *Arkitektur och kultur i det offentliga rummet* och i forskarrapporten *Kulturnärvaro*. I samband med att dessa rapporter publicerades tog kulturförvaltningen på eget initiativ fram skriften *Tillfällig arkitektur ger plats för kultur*. Ett konkret resultat av de åtgärdsförslag som kommissionen lyfte fram är att Stockholm konst nu genomför en stor konstattsatsning i Vårberg, med medel som omfördelats från innerstaden.

Sammantaget beskriver och analyserar rapporten *Arkitektur och kultur i det offentliga rummet* kulturens betydelse för social hållbarhet. I rapporten finns följande rekommendationer:

- Stärk det sociala investeringsperspektivet i stadsutvecklingen,
- Prioritera socialt värdeskapande platsutveckling i socioekonomiskt svaga områden,
- Använd kulturnärvaro som drivkraft för ett vitalt stadsliv.

Den nu remitterade *Färdplanen för ett Stockholm för alla* domineras i avsnittet om *Boende och stadsmiljö* av de bostadspolitiska frågorna. Färdplanen pekar också på effekterna av investeringar i stads-kvaliteter och lyfter fram kraftsamlingen i Fokus Skärholmen och betydelsen av mötesplatser inom kultur för att motverka segregation.

Färdplanen anger fem vägval inom hela området, de anges som strategier för att uppnå en socialt hållbar stadsutveckling:

- I. Öka tillgången till bostäder för resurssvaga hushåll,
- II. Främja socialt blandade bostadsområden,
- III. Fokusera resurser och samla kraft kring fokusområden och strategiska samband.

- IV. Säkerställ en väl gestaltad och omhändertagen stadsmiljö i hela staden,
- V. Använd mark- och planprocessen för att aktivt främja socialt värdeskapande.

Genomförande av färdplanen

Genomförandet av färdplanen bygger på att kommunfullmäktige beslutar att godkänna färdplanen. Stadsledningskontorets bilagda tjänsteutlåtande föreslår att färdplanen ska beaktas när kommunstyrelsen upprättar förslag till budget.

Tjänsteutlåtandet tar också upp förslag till etappmål, med sikte på måluppfyllelse kring år 2025-2030. De båda områden som har störst beröring med kulturförvaltningens verksamheter föreslås få följande etappmål.

Etappmål Uppväxt och utbildning

- Andel av eleverna i årskurs 9 i Stockholms stads grundskolor som har behörighet till nationella program i gymnasieskolan ökar.

Etappmål Boende och stadsmiljö

- En ökad andel av bostadsbyggandet har skett i översiktsplanens fokusområden och strategiska samband.
- Fler arbetsplatser har tillkommit i ytterstaden.

Som vägval för en socialt hållbar utveckling föreslås att de strategier som nämnts i punkterna I-V ska prövas av kommunstyrelsen.

Kulturförvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningen anser att det arbete som Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har presenterat är mycket värdefullt. Att skapa en färdplan för konkretisera och förtydliga kommissionens arbete är bra och kulturförvaltningen stödjer den ambitionen.

Den kunskapsbas som kommissionen grundlagt har redan haft betydelse för kulturförvaltningens verksamheter och utvecklingen inom kulturområdet. Kulturens roll i den socialt hållbara staden har blivit tydligare genom att förvaltningen deltar aktivt i arbetet med lokala utvecklingsprogram, framför allt i ytterstaden, samt genom förändringar i fördelningen av kulturstöd.

Färdplanen bör kompletteras för att tydliggöra hur kultur och konst är en del av arbetet för en ökad social hållbarhet. I färdplanen finns resonemang kring betydelsen av kultur för

livskvalitet och delaktighet. Men konkreta kulturinsatser saknas. Här är enligt kulturförvaltningens bedömning språk, läsning och eget skapande exempel på avgörande faktorer som bör tas med i färdplanen. Tillgången till ett gemensamt språk är en förutsättning för en sammanhållen stad och här har biblioteken, kulturskolan och museerna centrala roller.

Tydligt ansvar och samverkan är två nyckelfaktorer för att skapa en positiv utveckling. Det är därför viktigt att färdplanen innehåller en tydlig styrning och att samverkan mellan olika delar av staden och externa aktörer främjas. Enligt kulturförvaltningens bedömning krävs en tvärsektoriell samverkan för att uppnå de mål och effekter som tas upp och färdplanen skulle vinna på att utvecklas i den riktningen när det gäller etappmål och genomförande av färdplanen.

Färdplanens genomförande

Tillgången till kultur med hög konstnärlig kvalitet och möjligheterna att själv skapa och utöva kultur är centrala delar av en socialt hållbar stad. Kulturförvaltningen konstaterar att social hållbarhet är olika saker i olika sammanhang och på olika platser. Kulturförvaltningens verksamheter i hela staden ger en lokal kunskap vilket är en stor tillgång. De väl övervägda rekommendationer och åtgärdsförslag som kommissionen presenterade är alla mycket förtjänstfulla, särskilt för att de pekar på betydelsen av samverkan inom staden för att nå resultat.

För att ge det viktiga fortsatta arbetet med social hållbarhet fortsatt kraft ser kulturförvaltningen två huvudfrågor:

1. **Samverkan** inom staden, med tydliga roller och ansvar
2. **Kulturkompetens** i stadens planprocesser

1. Samverkan mellan olika delar av staden en viktig komponent. Här skulle färdplanen vinna på att använda samma konkreta modell som kommissionens rapporter, med tydliga rekommendationer och åtgärder där ansvariga och medverkande förvaltningar och bolag föreslogs. Kulturförvaltningen föreslår också att färdplanen kompletteras av en tydlig beskrivning av hur olika sektorer kan bidra till att förverkliga målen.

2. För en utveckling mot ökad social hållbarhet krävs kompetens om kulturfrågor. Arbetet inom Socialt värdeskapande analys (SVA) är till exempel särskilt viktigt när det gäller kulturens och konstens betydelse i den socialt hållbara staden. Här bör färdplanen kompletteras för att precisera hur stadens utvecklade

planprocesser ska inkludera kulturkompetens, bland annat när SVA nu implementeras av stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret.

Färdplanens etappmål

I det godkända tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som följer med remissen föreslås totalt sex etappmål för de fyra områden som kommissionen arbetat inom. De tydliga sambanden mellan kultur och en socialt hållbar stad som kommissionen slagit fast saknas helt i etappmålen och kulturförvaltningen anser att de är alltför begränsade. Etappmålen bör formuleras på ett sådant sätt att de visar på den bredd av insatser och verksamheter som krävs för att uppnå långsiktigt goda resultat.

De etappmål som anges i tjänsteutlåtandet återfinns inte i färdplanen vilket riskerar att skapa en otydlighet vad gäller prioriteringar och uppföljning. Kulturförvaltningen föreslår att den slutliga färdplanen kompletteras med etappmålen.

Färdplanens vägval och strategier

I färdplanen anges ett antal vägval/strategier per område. Kulturförvaltningen anser att dessa är bra men behöver kompletteras med uppdrag i det kommande budgetarbetet.

En språklig detalj är att färdplanen skulle kunna bli tydligare om begreppet strategier användes genomgående för olika typer av vägval.

Bilagor

1. Remiss av Färdplan för ett Stockholm för alla (remissutgåva),
2. Kopia av godkänt tjänsteutlåtande KS 2018/911.